

**TÜRKİYE'DE KADIN HAKLARI İHLALLERİ
RAPORU**

8 MART DÜNYA EMEKÇİ KADINLAR GÜNÜ

**Av. Dr. M. Sezgin TANRIKULU
İstanbul Milletvekili
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanvekili**

“KADIN CİNAYETLERİ POLİTİKTİR”

TÜRKİYE’DE “KADIN”

“Dünya Emekçi Kadınlar Günü”nü kutlarken aklımızda bulunsun!

- **Toplumsal cinsiyet eşitsizliği yaşamın her alanında kendisini gösteriyor...**
- **Fiziksel ya da psikolojik şiddet yaşamın her alanında sürüyor ama ne İstanbul Sözleşmesine de 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun uygulanmıyor...**
- **Kadın işçiler erkeklere göre daha fazla sömürülüyor...**
- **Pandemi sürecinde erkeklere oranla daha fazla kadın işsiz kaldı...**
- **2020 yılında en az 148 kadın işçi, iş cinayetleri sonucunda yaşamını yitirdi...**
- **2020 yılından en az 300 kadın erkekler tarafından öldürüldü.**

TÜİK verilerine göre, Türkiye’de ikamet eden nüfusun (31 Aralık 2020 itibarıyla 83.614.362 kişi) yüzde 49,9’nu (41.698.377 kişi) kadınlar oluşturmaktadır.

Resmi kurumların ekonomide, sağlıkta, eğitimde olduğu gibi her şeyi tozpembe gösteren yaklaşımına karşın gerek uluslararası örgütlerin gerekse sivil toplum örgütlerinin araştırmaları, ülkemizde kadınların maruz kaldığı eşitsizlikleri, şiddeti ve diğer hak ihlallerini gözler önüne sermektedir.

- **Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği:**

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programının (UNDP) yayınladığı “2019 İnsan Gelişme Raporu”nda yer alan “Toplumsal Cinsiyete Dayalı Gelişme Endeksi”ne göre, Türkiye, 162 ülke arasında 68. sırada yer almıştır.

Resmi verilere dayandığı için kısıtlı olduğu eleştirileri yapılan “Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi”nde (TCEE) sağlık kısmı anne ölüm ve ergen doğurganlık oranlarıyla, kadının güçlenmesi ise parlamentodaki kadın vekil oranı ve (en az) orta öğrenim görme oranı ile ölçülmektedir. İşgücü piyasasına katılım ise her iki cins için de işgücüne katılım oranı üzerinden hesaplanmaktadır. 2018 yılında 0.305’lik TCEE değeriyle 66. olan Türkiye, 2019 yılında iki sıra gerileyerek 0,306’lık TCEE değeriyle 162 ülke arasında 68. sırada yer almıştır.

Dünya Ekonomik Forumunun (WEF) “2020 Cinsiyet Eşitliği Raporu”nda da Türkiye 153 ülke arasında yine 130. sırada bulunuyordu.

“Birleşmiş Milletler Kadın Birimi”nin 2019’da yayınladığı istatistiklere göre:

- **Dünyanın 39 ülkesinde kız ve erkek çocukları mirastan eşit pay almıyor...**
- **Dünya kadınlarının yüzde 30’u partnerlerinin fiziksel ve/veya cinsel şiddetin maruz kaldığını ifade ediyor...**
- **Toplumsal eşitliğin en yüksek düzeyde olduğu ilk 5 ülke; İzlanda, Norveç, Finlandiya, İsviçre ve Nikaragua...**
- **Toplumsal eşitliğin en düşük düzeyde olduğu ilk 5 ülke; Yemen, Pakistan, Irak, Suriye ve Çad...**
- **Küresel iş gücüne katılım oranı kadınlarda yüzde 63, erkeklerde yüzde 94...**
- **Fortune 500 şirketlerinin yüzde 6.6’da kadın CEO görev yapıyor...**
- **Dünya çapında yüzde 41 oranında kadın doğum yardımı alıyor...**
- **Kadınların ev işlerine (ücretsiz) katılımı erkeklerin 3 katı daha fazla...**
- **Dünyada kadın parlamenter oranı 2020 yılında 24.9...**
- **Dünyada çocuklarıyla yalnız yaşayan ebeveynlerin yüzde 84’ü kadın...**

• Pandemi Sürecinde Çalışma Yaşamı: İşsizlik, İstihdam

Kadın işçiler erkeklere göre daha fazla sömürüldü

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisinin (İSİG) çalışmalarına göre, salgın süreci en büyük darbeyi“emek piyasasının en korunmasız ve ikincil, ucuz emeği konumunda olan” kadınlara vurdu.

“...kadın istihdamı ve işsizliği bakımından salgın iki bakımdan özgün ilerledi. Kadınların, ‘ikincil’ emek olarak görülmeleri ve daha güvencesiz çalışma koşulları kadın işsizliğinin daha fazla artmasına sebep oldu. Kadın işsizliğindeki bu eşitsiz artışın diğer bir nedeniyse, işgücü talebinin azaldığı sektörlerin (eğitim, perakende, eğlence ve konaklama gibi) kadın yoğun alanlar olmasıdır.”

İSİG internet sitesinde yayınlanan “Salgın Sürecinde Kadın Emeği” başlıklı yazıda özetle şunlara dikkat çekildi:

“Türkiye bakımından, (...) yalnızca kadın istihdamının yüzde 56,6’nı oluşturan hizmetler sektörünü ele aldığımızda dahi 3,5 milyon kadının doğrudan etkilendiği bir boyuta ulaşmıştır.”

“Öte yandan salgın sürecinde okulların, kreşlerin, bakım evlerinin kapatılması ile bakım emeğinin büyük oranda kadınların üzerine kalması, hijyen ihtiyacının artması, kadın işsizliğindeki büyük artışın önemli nedenlerinden biri oldu. Kadınlar ev ve bakım hizmetlerini yürütebilmek için, işten ayrılmak ya da yarı zamanlı ve geçici işlerde çalışmak zorunda kaldı. (...)” (<https://bit.ly/3dYTKGx>)

DİSK Araştırma Merkezinin (DİSK-AR) 2020 Aralık ayında yayınlanan **“İşsizlik ve İstihdamın Görünümü Raporu”**na göre 2020 yılı Eylül Ayında kadın işgücü yüzde 7, kadın istihdamı ise yüzde 5,2 azaldı. 2019 yılı Eylül Ayında erkeklerde yüzde 17,8; kadınlarda yüzde 27,9 olan geniş tanımlı işsizlik oranı2020 Eylül ayında erkeklerde yüzde 21,8’e kadınlarda çok daha büyük bir artışla yüzde 34,8’e yükseldi. (<https://bit.ly/2MDUuFB>)

“Önümüzdeki süreçte ücretsiz aile işçiliği daha da artacaktır” saptaması yapılan İSİG çalışmasında, şöyle dendi:

“Önümüzdeki süreçte ücretsiz aile işçiliği daha da artacaktır. Kadın işsizliğinin orantısız artışı, özellikle işten atma yaşağının kalkması sonrası daha da artacaktır. Salgın döneminde işsiz kalan kadınlar işgücüne katılma olanağı bulamayacak, bulanlar ise daha eşitsiz koşullarda çalışmaya mecbur kalacaktır. Tam zamanlı çalışma ile aynı ücret ve sosyal hakları sunmayan yarı zamanlı çalışmanın yaygınlaşması ve kalıcılaşması kadın emeğini sürüklediği ciddi bir eşitsizlik derinleşecek ve yaygınlaşacaktır. Cinsiyete dayalı ücret uçurumunun kapatılmasında güçlükle elde edilen ilerlemeyle onlarca yıl geriye gitme tehlikesi ile karşı karşıyadır.

(...) Salgın süreci kadınların ücretli mesailerini artırdığı gibi, ücretsiz mesailerinde de çok büyük bir artışa neden olmuştur. TÜİK araştırması, çalışan kadınların günde ortalama 3 saat 45 dakikasını ev işlerine ayırdığını göstermekteydi. Okulların, kreşlerin ve bakım evlerinin kapatılması, hijyen standartlarının artması, aile fertlerinin evde olduğu zamanın artışı, ev dışında alınan hizmet alımının azalması ile birlikte artan bakım yükü, düşen hane geliri nedeniyle satın alınamayan mal ve hizmetleri telafi yükünün de büyük oranda kadınlara düşmesi kadınların ev içinde sürdürdükleri “ikinci mesai” olan ev içi görünmez emeğinin mesai saatlerinin daha da artmasına neden oldu.

Pandemi döneminde kadın işçilerin günlük 16-18 saati bulan ücretli-ücretsiz mesaili döngü kadın emekçilerin sağlığını erkek işçilere oranla çok daha kötü etkilemektedir. Kadınların erkek işçilere kıyasla çok daha fazla ve uzun sürelerle maruz kaldıkları risklerin, iş kazaları ve meslek hastalıklarına doğrudan etki ettiğinin yıkıcı sonuçlarını önümüzdeki günlerde daha da fazla göreceğiz.

Dünyanın her yerinde salgın sürecinde kadının çalışma yaşamındaki eşitsiz konumunun, çalışma yaşamının erilliğinin ve kadına yönelik şiddetin evde ve işyerinde arttığını gözlemliyoruz.

Bir yandan virüsten “korunmak” için evde kalmanın kendisi, kadınlar için ev içi şiddetin ve istismarların arttırması demek oldu. Sosyal hayatın azalması ve evde kalma oranının arttığı bu dönemde kadına yönelik şiddette ciddi bir artış yaşandı. Salgında artan stres, stresi artıran işsizlik ve geçim sıkıntısı, kadın ve kız çocuklarının ev içi şiddete uğrama riskini artırırken, kadınların başvuracağı, destek alabileceği olanaklar da bu süreçte büyük oranda işlevsiz hale geldi. Kadınlar şiddete uğradıkları evlerde, şiddete uğradıkları kişilerle bir arada olmak zorunda kaldı.”

Bu arada DİSK-AR'ın“Uluslararası Eşit Ücret Günü (18 Eylül 2020)” nedeniyle yaptığı çalışma sonucunda elde edilen verileri de hatırlamakta yarar var:

- Türkiye’de erkeklerin geliri kadınlardan yüzde 31 fazla
- Erkekler kadınlardan yüzde 31,4 daha fazla gelir elde ediyor.
- Ücret gelirlerinde toplumsal cinsiyet eşitsizliği artıyor.
- Ücretli kadın ve erkekler arasındaki gelir eşitsizliği büyüyor.
- 2006 yılında yüzde 12 olan ücret farkı 2019’da yüzde 20,7’ye yükseldi.
- Kendi hesabına çalışan erkeklerin geliri kadınlardan yüzde 77,3 fazla

...2006–2019 arasında erkeklerin ücret geliri kadınlara göre çok daha fazla artmış oldu. 2007 yılında erkekler kadınlardan yüzde 10,9 daha fazla ücret elde ederken, bu oran 2019’da yüzde 20,7’ye yükseldi.

Ücretli kadın ve erkekler arasında makas açıldı. Böylece kadın işçiler erkeklere göre daha fazla sömürüldü.”(<https://bit.ly/2OdXLvN>)

• Son 8 Yılda En Az 907 Kadın İşçi İş Cinayetlerinde Yaşamını Yitirdi

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisinin (İSİG) verilerine göre, 2013–2020 döneminde en az **965** kadın işçi, iş cinayetleri sonucunda yaşamını yitirmiştir.

Kadın emekçilerin en az yüzde 98’nin sendikasız olduğu unutulmadan

2013	103
2014	131
2015	121
2016	110
2017	117
2018	120
2019	115
2020	148
TOPLAM	965

İSİG alışmaları, 2020 yılında meydana gelen en az 2427 iř cinayetinden (148'i kadın işçi) en az **741**'inin (Mart-Aralık 2020) Covid-19 kaynaklı olduğunu ortaya koymaktadır. Covid-19 nedeniyle ölen işçilerin 55'nin kadın olduğu belirtilen İSİG Raporlarında, iř cinayetlerinde kadın oranı yüzde 6 iken, Covid-19 sebepli ölümlerde bu oranın yüzde 7,4 olduğu belirtilmiştir. Bu süreçte ölen 302 sağlık emekçisinin yüzde 11,2'ini kadınların oluşturduğu da kaydedilmiştir.

- **Kadına Yönelik şiddet**

2002-2020 yılları arasında Türkiye'de -en az- 6.732 kadının yaşam hakkı ihlal edilmiştir.

Kadın cinayetlerinde ciddi bir veri sorunu söz konusudur. Devletin açıkladığı veriler, basından, tanık anlatımlarından ve insan hakları örgütlerine yapılan başvurulardan derlenen şiddet olaylarıyla örtüşmemekte, dahası BM tarafından hazırlanan verilerle de rakamsal farklılıklar bulunmaktadır.

Bu bakımdan erkek şiddeti sonucu öldürülen kadınların tam sayısına güvenilir biçimde erişmenin mümkün olmadığını belirtmek önemlidir. Tespit edilebilen kadın cinayetlerine kaza ya da intihar süsü verilen vakalar dahil değildir.

Çeşitli kaynaklar tarafından derlenip sunulan veriler arasındaki tutarsızlık, ihlallerin önlenmesi bakımından pozitif yükümlüğü bulunan devletin, bu konudaki eksik, yetersiz ve ciddiyetsiz tutumundan ayrı düşünülemez. Türkiye’de kadına karşı şiddet ve cins kırımına varan seviyedeki kadın cinayetleri, kadınların “eşit yurttaşlar” olarak kabul edilmemeleri ve eşit muamele görmemeleri ile perçinlenmeye devam etmektedir.

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformunun verilerine göre, 2020 yılında 300 kadın erkekler tarafından öldürüldü. 171 kadının ölümü ise “kuşkulu” bulundu (toplam 471)...

KADIN CİNAYETLERİ	
2002	66
2003	83
2004	164
2005	317
2006	663
2007	1011
2008	806
2009	198
2010	217
2011	257
2012	165
2013	237
2014	294
2015	303
2016	328
2017	409
2018	440
2019	474
2020	300
TOPLAM	6.732

Şiddet uygulayanlara uzaklaştırma, yakın koruma gibi birçok tedbiri düzenleyen, kadınları maddi olarak güçlendirmekten kimlik bilgilerinin değiştirilmesine kadar birçok hak tanıyan ve kadın örgütlerinin yıllarca süren mücadelesi sonucu yürürlüğe giren 6284 Sayılı Kanun etkin uygulandığı takdirde kadınları korumaktadır. Kadınları korumak ve şiddeti önlemek için getirilen 6284 Sayılı Kanunun yasalaşması İstanbul

Sözleşmesinin imzalanmasının ardından mümkün olabilmiştir.

(<http://kadincinayetlerinidurduracagiz.net>)

Bu arada kadına yönelik şiddetin araştırılması ve izlenmesi amacıyla TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu bünyesinde sürekli bir alt komisyon oluşturulması amacıyla 2020 yılı Aralık ayında kanun teklifi verdiğimizizi de hatırlatmakta yarar var.

Anayasanın 12. maddesine atıfta bulunulan kanun teklifinin gerekçesinde, “Herkes kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir. Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder” ifadesi yer almaktadır.

Özellikle son 10 yılda kadın cinayetlerinde tehlikeli bir artışın olduğu vurgulanan teklifte, “Anne ve babalar son yıllarda yaşananlardan dolayı özellikle kız çocuklarını yalnız başına sokağa bile çıkaramayacak duruma gelmişlerdir” ifadelerine de yer verilmiştir.

Şiddet olaylarının araştırılması için sürekli alt komisyonun kurulması gerektiği vurgulanan teklifte, “sürekli görevde olacak Alt Komisyon sayesinde yerinde ve zamanında tedbirler alınacak, şiddete maruz kalan kadınlar resmi olarak tespit edilerek, yakından takip edilecek, kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddet olayları azaltılmış olacaktır” denilmiştir.

- **Cezaevleri:**

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü, TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun 15 Kasım 2019 tarihli toplantısında yaklaşık 11 bin tutuklu ve hükümlü kadın bulunduğunu, annesinin yanında 780 çocuğun cezaevinde kaldığını açıklamıştır.

Mart 2019 tarihi itibarıyla **Türkiye’de, 9 kadın kapalı, 8 kadın açık, 7 çocuk kapalı, 5 çocuk** eğitimevi bulunmaktadır.

Bugün itibarıyla cezaevlerinde yaklaşık **17 bin kadın tutuklu ve hükümlü bulunduğu, 800** kadarının üç yaş altında bebek olmak üzere **3 bin çocuğun da anneleriyle birlikte** cezaevinde tutulduğu söylenebilir.

- **SİĞİNMA EVLERİ SAYISININ YETERSİZLİĞİ**

83 milyonluk ülkemizde nüfusun yarısını kadınlar oluşturuyor. Ancak ülkemizde sığınma evlerinin toplam kapasitesi yalnızca **3 bin 482**. Sığınma evlerinde **10 bin kadına 1 yer** bile düşmüyor.

SONUÇ

Türkiye’de tüm siyasi iktidarların “erkek egemen” ideolojiyi gerek mevzuat gerekse uygulama açısından desteklemesinin ve sorunları yok saymasının durumu ağırlaştırdığı bir gerçektir.

Kadınlar için hayatın hemen her alanında gücünü mevcut erkek egemen zihniyetten alan bir baskı, sindirme ve yıldırma anlayışı söz konusudur. Bu zihniyet, evde, iş yerinde, okulda kendini gösterdiği kadar hukuk düzenlemelerinde, devletin yetkili kurumlarında ve mahkemelerde de varlığını sürdürmektedir.

Hukuk kurallarının düzenlenmesinden, bu hukukun uygulanmasına (usul) kadar tüm süreç, erkek şiddetini mümkün kılan ve sonlanmasını önleyen bir mekanizma gibi görülebilir...

Ceza hukukunun kadını her tür şiddetten koruyacak nitelikte olmaması, şiddet vakalarında etkili soruşturma yürütülmemesi, mahkemelerde erkek şiddetini ceza indirme ve erteleme yoluyla adeta “meşru” kılma yönündeki baskın tavır, şiddet gören kadınlara yönelik koruma tedbirlerinin ivedilikle ve usulüne uygun olarak hayata geçirilmemesi Türkiye’de kadına yönelik şiddeti ortadan kaldırma konusundaki ısrarın ne denli zayıf olduğunu bizlere göstermektedir.

Pek çok vakada rastlanan ve hatta ölümlle sonuçlanan şiddet vakalarına zemin hazırlayan, erkek şiddetinin ilk elde karakollarda hafife alınıp çözümlenmeye çalışılması da (örneğin; şiddet gören kadını, şiddet uygulayan kocayla barıştırıp eve göndermek), Türkiye’de kadına yönelik şiddetin ne kadar hafife alındığının; erkek şiddetinin ne denli normalleştirildiğinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

* 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un etkili bir biçimde uygulanması...

* İstanbul Sözleşmesi olarak bilinen "**Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi**"nin etkili bir biçimde uygulanması...

* Kadın ve erkeğin eşit olduğu kavramının benimsenmesi ve uygulanması...

* Şiddet önlenememiş, tehdit ortaya çıkmış ise 6284 sayılı kanununa göre etkin korunma sağlanması...

* Bir kadın zarar görmüş ise etkin kovuşturma ve yargılama; cezasızlığa neden olan indirimlerin, tahliyelerin uygulanmaması...

* Kadınların geleceğe dönük olarak ekonomik ve sosyal açılardan güçlendirilmesi...

* Hukuksal düzenlemelerin kesinlikle kadına yönelik her tür şiddeti ortadan kaldırır nitelikte olacak şekilde düzenlenmesi...

* Öğretmenlere, polislere, hakim-savcılara, sağlık görevlilerine kadar tüm kamu çalışanlarına Toplumsal cinsiyet eğitimleri verilmesi...

* AİHM kararları esas alınarak "cezasızlık" kavramı, cezasızlık olgusunun yanlış uygulamalar yüzünden nasıl pekiştirildiği konusunda bilhassa kolluk güçlerine eğitim